

MIKROÖKONÓMIA TANSZÉK RÉGEN ÉS MA, 2019 MÁRCIUSÁBAN

A Budapesti Corvinus Egyetem Mikroökonómia Tanszéke (illetve jogelődjei) 1989-ben alakult meg. Pontosan ugyanazon szobák egy részében, ahol régen a Politikai Gazdaságtan Tanszék volt, de szinte teljesen új, fiatal csapattal. Az első tanszékvezető, Kopányi Mihály, aki bár már a Politikai Gazdaságtan Tanszéken is dolgozott, de gyakorlatilag már abban az időben is a Magyarországon újnak tekinthető, neoklasszikus szemléletű közgazdaságtan tananyagba történő beépítését tűzte ki célul. Megkértük egykori tanszékvezetőinket, hogy válaszoljanak a tevékenységükre és a jövőbeli tanácsaikra vonatkozó négy általunk feltett kérdésre. Talán ezzel tudjuk a legjobban összefoglalni, hogy mi is történt 1989 és 2019 közt a Budapesti Corvinus Egyetem Mikroökonómia Tanszékén.

Kopányi Mihály informális tanszékvezető (mikro csoport vezető) volt 1988-1990 között, majd formálisan is kinevezést kapott, és 2000-2003 közt hivatalosan is tanszékvezetőként vezette a tanszékét. Kérdéseinkre a következőképp válaszolt:

a) Mit tartott a legfontosabb eredménynek tanszékvezetése idején?

Három legfontosabb eredmény volt a vezetésem alatt: (i) Megteremtettük az első modern mikroökonómia tankönyvet az egész kelet-európai régióban, bevezettük és a diákokkal sikeresen elfogadtattuk. Tananyagunkat és vizsgáinkat sok európai egyetemen elfogadták creditként. Könyvünk 25 évig volt a piacon, 12 átdolgozott kiadásban. (ii) Megteremtettük a mikroökonómia tantárgyat, amivel gyorsan és egyszerűen leváltotta az egyetem az anakronisztikus marxi politikai gazdaságtan tantárgyat. (iii) Nagyon aktív nemzetközi kapcsolatokat alakítottunk ki, csaknem minden félévben volt vendég professzorunk nagyon neves egyetemekről.

b) Milyen pozitív tapasztalatai voltak a kollégákkal és diákokkal?

A diákokkal kiemelkedően jó kapcsolatunk alakult ki. Nagyra értékelték, hogy a mikroökonómiával csatlakozhattunk a modern közgazdaságtan főáramához, ezért lelkesen tanultak, és elfogadták a korábbiaknál lényegesen szigorúbb osztályozást és gyengébb átlagokat. A diákok háromszor is elismerték munkámat a „Legjobb Tanárunk” cím oklevelével (második helyezett többszáz oktató között). A diákok nyílt és erős támogatása óriási szerepet játszott a tantárggyal, a tanszékkel, és a tanszékvezetővel szemben háttérben működő erős ellentábor kezelésében.

Az egyetemi kollégák három csoportra oszlottak érzésem szerint. Élveztem és nagyra értékelttem a tanszéki kollégák feltétel nélküli támogatását, nyitottságát és az óriási munka befektetését. Volt egy csendes, de nagyon erős informális támogató réteg a tanszéken kívül, élükön említem Csáki Csaba rektort, aki mert úgy dönteni 1988 szeptemberének első hetében, hogy a mikroökonómia váltsa fel a politikai gazdaságtan tantárgyat öt nappal később. Ez az ő személyes döntése volt, de nyilvánvalóan megnyerte a vezetés kritikus tömegét ennek támogatására. A reform vonata már robogott akkor, de a mikroökonómia volt az első nyílt szakítás a múlttal, ami 1988-ban merész lépés volt. A kollégák egy nem

kis csoportja nyíltan vagy burkoltan nagyon ellenezte a „polgazd” leváltását és a mikro-ökonómia bevezetését.

c) **Hogyan emlékszik vissza a tanszékvezetésre?**

Tanszékvezetésemet egy fontos misszió teljesítésének biztos tudata vezérelte. Időt és energiát nem kímélve dogoztunk, igazi csoportmunka volt, és családi hangulat, lazaság, humor és konstruktív légkör vett körül. Egyik kollégám a Közgazdász humor rovatában hetente csipkelődött eseteimen, s ezt jó poénnak éreztem. Nehézségeket inkább kari egyetemi tanácsi szinten való kommunikációban éreztem.

d) **Mit tud javasolni a jövőnkre vonatkozóan?**

A jövőre vonatkozóan legfontosabbnak azt tartom, hogy mindenáron és érdeemben be kell kapcsolódni a nemzetközi kutatási és oktatási áramlatokba. Nagyon fontos a rendszeres empirikus kutatás és a publikálás. Ehhez is kell a nemzetközi kapcsolatok megteremtése és ápolása, vendég professzorok meghívása. Nobel-díjasok példája mutatja, hogy kutatni nem nagy és elvont kérdéseket kell úgy általában, hanem nagyon konkrét, apró, de fontos dolgokkal kell kezdeni, amiből évek alatt alakulhat ki a személyhez kötött kutatói hírnév és ezáltal esély adódik hozzászólni nagyobb elméletekhez.

Vági Márton 1994 és 2000 között volt tanszékvezető. Kérdéseinkre a következőképp válaszolt:

a) **Mit tartott a legfontosabb eredménynek tanszékvezetése idején?**

A komoly ellenállással szemben a polgári közgazdaságtan országos végleges térnyerését. Továbbá, egyetemen belül – a nagy létszámú oktatás kihívásainak is megfelelően – a nyugati gyakorlatban használt informatikai eszközök felhasználását, bevonását az oktatásba és vizsgáztatásba, valamint az erős hallgatói és oktatói kritika ellenére az addigi gyakorlatnál szigorúbb, ugyanakkor objektív mércén alapuló írásbeli értékelés felvállalását.

b) **Milyen pozitív tapasztalatai voltak a kollégákkal és diákokkal?**

A diákok nagyon jó kritikussai és motiváló erői voltak az oktatói tevékenységnek. A hallgatói véleményezés, a kötelező óralátogatás enyhítése jó hatással volt az oktatók – egy jelentős részének – szakmai teljesítményére. Akkoriban, bár már elindult egy hanyatlás, de országos összehívásban még nagyon tehetséges hallgatói voltak a közgazdasági egyetemnek. A nyolcvanas évek végén alakult Mikroökonómia Tanszék oktatói gárdája az egyetemi átlaghoz képest meglehetősen fiatal volt. A „kezdők” lelkesedése, tettvágya, szorgalma inspiráló közeget teremtett a tanszék tagjai számára is, és a hallgatói-oktatói viszonyt is kedvezően befolyásolta. A többi tanszék oktatóival, a saját és a többi kar tanszékeivel való viszonyunkra nem tudok ilyen pozitívan visszaemlékezni. Nem sok segítséget, bátorítást vagy empátiát éreztem.

c) **Hogyan emlékszik vissza a tanszékvezetésre?**

Büszke vagyok rá, hogy 32 évesen kandidátus, docens és tanszékvezető lehettem. A ki-nevezést követő hét éves munkámat egész pályám kiemelkedő eredményének tartom.

Köszönettel tartozom érte elődömnek, Kopányi Mihálynak, aki kitaposta az utat fiatal csapatunknak, és alkalmassá tett a későbbi feladatainkra engem is, kollégáimat is.

Az egyetemen töltött 13 év minden pillanatát élveztem, élmény volt a nehéz és sok munka minden epizódja. Felemelő érzés, hogy különböző helyzetekben rendszeresen találkozom olyan, számomra ismeretlen, kiváló (szak)emberekkel, akik pozitív megítéléssel mondják nekem, hogy huszonevvel ezelőtt én tanítottam őket.

d) *Mit tud javasolni a jövőnkre vonatkozóan?*

Sajnos tizennyolc éve messziről nézem és látom egykori iskolámat és első munkahelyemet. Alapos tájékozódás nélkül hiba lenne tanácsokat osztani. Inkább a reményemet fogalmazom meg, hogy a jelen és a közeljövő Közgáza méltó marad a most már több, mint fél évszázados hagyományokhoz. A hallgatóknak két időt álló szerzőt ajánlok a figyelmébe: Kornai Jánost, illetve a koordinációs mechanizmusokról szóló tanulmányát és a „Hiány” című könyvét, valamint Polányi Károlynak az archaikus társadalmakról szóló könyvét. Az egyetem vezetésének pedig azt kívánom, hogy a katedrára találják meg Bródy András, Nagy Tamás, Erdei Ferenc, Gyurkó Lajos, Halmai Erzsébet, Mátyás Antal, Szabó Kálmán, Andorka Rudolf, Zalai Ernő, Kerékgyártó Erzsébet, Chikán Attila, Kerekes Sándor, Sugár András méltó utódjait. Nagy tudású tanárok, fantasztikus emberek ők, akik végig kitartottak, illetve ma is kitartanak az egyetem mellett. Ők és a hallgatók jelentik a Közgáz értékét.

Kertesi Gábor 2000 és 2004 között volt tanszékvezető. Berde Éva 2004 és 2005 között volt másfél évig megbízott tanszékvezető. Kérdéseinkre a következőképp válaszolt:

a) *Mit tartott a legfontosabb eredménynek tanszékvezetése idején?*

Mivel én csak megbízott tanszékvezető voltam, ezért értelem szerűen válaszaim sem lesznek minden irányba kiterjedőek. A legfontosabb eredménynek azt tartom, hogy elindítottuk a még Kertesi Gábor által kezdeményezett mesterképzéses szakirányunkat, a piacelemző szakirányt, ami ugyan a végén a bolognai folyamatokhoz illeszkedve már csak modulként funkcionált, de így is nagyon sok tehetséges diák diplomázott nálunk. Emellett úgy éreztem, hogy ez volt az az időszak, amikor a kollégákkal sikerült elfogadtatnom, hogy csakis egymásra támaszkodva tudunk eredményeket elérni.

b) *Milyen pozitív tapasztalatai voltak a kollégákkal és diákokkal?*

A kollégák hihetetlen lelkesedéssel próbáltak helyt állni mind a tanszék oktatási feladatait, mind a szakirányt illetően, annak ellenére, hogy ezt az időszakot az erőforrások hiánya jellemezte. A hallgatók örömmel fogadták a szakirányt, sok demonstrátor kapcsolódott a tanszékhez, és a szakirány az egyetemen belül is a legkomolyabb diákokat vonzotta.

c) *Hogyan emlékszik vissza a tanszékvezetésre?*

Kemény munka volt, amit a magam részéről szívesen folytattam volna, mert egyre jobban körvonalazódtak bennem, hogy mit lehet a jövőben elérni. A tanszék egyhangúlag támogatta pályázatom, a kari tanács viszont leszavazott.

d) *Mit tud javasolni a jövőnkre vonatkozóan?*

Az oktatási feladatok mellett a kutatásokat is nagyon fontosnak tartom. Ezen a területen már eddig is sokat tettünk, de tovább kell dolgoznunk az inspiráló környezet megteremtésén.

Trautmann László 2005 és 2018 között volt tanszékvezető.

A Mikroökonómia Tanszékét 2005-től 2018 október 1-ig vezettem. A tanszék irányítása tekintetében két szempontot tartottam szem előtt: 1) az alapképzés oktatási „technológiájának” stabilitását, a számonkérés és a tananyag egyértelműségét, és ezzel párhuzamosan a folyamatos innovációt szakmai és pedagógiai oldalon, illetve 2) a mesterszakba és a doktori képzésbe való bekapcsolódást, a kutatómunka támogatását. Az első törekvés érdekében egy olyan alaptananyagot alakítottunk ki az üzleti képzési ágban a hallgatók számára, amelyikről meggyőződésünk volt, hogy üzleti tanulmányaik során hasznosítható lesz majd, egy olyan szemléleti keretet biztosít, ami segíti őket későbbi szakmai karrierjükben. Ezzel párhuzamosan a pedagógiai eszköztárat abba az irányba fejlesztettük, ami lehetőséget adott a stabil számonkérési gyakorlat mellett a jobb és ambiciózusabb hallgatóknak a bekapcsolódásra a szakmai munkába. Ennek érdekében fejlesztettük ki az elektronikus számonkérés rendszerét, standardizáltuk a számonkérés anyagát, jelentősen növeltük a demonstrátori létszámot, és ők be tudtak kapcsolódni a konzultációs folyamatba, illetve óratámogatói feladatot láttak el.

A tanszék mesterszakos tevékenységének meghatározó eleme volt a szakirány fejlesztése, illetve egyéb mesterszakos órák implementálása. Vezetői alapelvem az volt, hogy minden kollégának legyen olyan választható, illetve magasabb szintű kötelező tárgya, ami az ő speciális kutatási tevékenységéhez kapcsolódik. Ennek érdekében alakult ki egy erős kutatószemináriumi és szakszeminárium vezetői tevékenység a tanszéken. Ösztönöztem a tanszékközi együttműködést az oktatási és kutatási tevékenységben egyaránt.

A személyzeti politikában a meghatározó szempontom a teljesítményelv volt, és mivel ez a diszciplína viszonylag tág, ezért a szakmai irány, a konkrét kutatási terület csak másodlagos szerepet töltött be. Igyekeztem minden támogatást megadni a kollégák szakmai előmeneteléhez.

Habis Helga 2018 őszétől vezeti a Mikroökonómia Tanszékét

Mit tud javasolni a jövőnkre vonatkozóan?

Megtiszteltetésnek érzem, hogy a Piacelemző szakirány egykori diákjaként most én lehetek a tanszék vezetője. Kiemelkedően fontosnak tartom, hogy képesek legyünk megfelelni a globális piac kihívásainak mind az oktatás, mind a kutatás terén.

A Mikroökonómia Tanszék legfontosabb feladata a magas színvonalú, nemzetközi standardoknak megfelelő mikroökonómiai tárgyak oktatása. A mikroökonómia egy olyan eszköztárat és elemző gondolkodásmódot ad a hallgatóknak, melyek a későbbi tárgyak mellett az élet számos területén elengedhetetlenek egy közgazdász számára.

Tekintettel arra, hogy két neves európai egyetemen is volt lehetőségem mikroökonómiát oktatni különböző szinteken, valamint kiterjedt nemzetközi kapcsolatrendszerrel rendelkezem, úgy gondolom, hogy ezen cél eléréséhez megfelelő tapasztalatokkal és információkkal rendelkezem. Fontosnak tartom azt is, hogy a mikroökonómiai tantárgycsoporthoz tartozó tárgyak

jobban igazodjanak a különböző karok, illetve képzési programok eltérő igényeihez. A nemzetközi gyakorlatot is az jellemzi, hogy a gazdálkodási (business) és közgazdasági (economics) programok mikroökonómia tárgyai igazodnak a képzési programok struktúrájához. Az oktatás-módszertan – a frontális oktatás túlsúlya – is egyértelmű fejlesztésre szorul.

Szintén fontos lenne a mesterszakos jelenlét erősítése. A jelenlegi szakok és specializációk rendszerében kívánatos lenne ha a tanszék több választható tárggyal jelenne meg.

Az oktatás mellett egyre jelentősebb szerepe van a nemzetközi színvonalú kutatásnak is. A tanszéken folyó kutatómunka jelenleg is szorosan kapcsolódik az oktatott tárgyak témáihoz, melyre a jövőben is nagy hangsúlyt kell fektetni. Nagyon örülök annak, hogy a tanszék több kollégája is rendelkezik nemzetközi publikációkkal és nyertes pályázatokkal. A tanszéki munkatársak szorosabb kutatási együttműködése lehet a jövőbeli nagyobb, sikeres projektek alapja is, melyek hozzájárulhatnak az egyetem nemzetközi megítélésének javulásához is.

PIACELEMZŐ SZAKIRÁNY

A Mikroökonómia Tanszék Piacelemző szakiránya 2004 és 2012 között működött, a bolognai átalakulások során később modul formájában. Kertesi Gábor kezdeményezésére, de már Berde Éva megbízott tanszékvezetése alatt indult el. Célunk olyan közgazdászok képzése volt, akik korszerű elméleti, ténybeli és módszertani alapismeretekre tesznek szert, és így önállóan képesek a piaci szerkezetek feltárására, helyzetértékelésre és vállalati vagy államigazgatási döntések előkészítéséhez szükséges javaslatok megtételére. Szakirányukon belül az elmélet és a gyakorlat egyaránt fontos szerepet kapott.

Olyan, ma már talán természetesnek tűnő, de akkor még úttörőnek tekinthető tárgyakat tanítottunk, mint „Bevezetés a közgazdasági játékelmélet alapjaiba”, „Emelt szintű piacelmélet”, „Jogintézmények gazdasági elemzése”, „Állami szabályozás”, „Versenyjog a gyakorlatban”, „A piac elemzés kvantitatív módszerei”, „A piacelemzés vállalati alkalmazásai”, „Hálózati iparágak”. Külső vállalati támogatóink közt szerepeltek (a teljesség igénye nélkül), a T-Mobile Magyarország, a Gazdasági Versenyhivatal, a Munkáltatók és Gyáriparosok Országos Szövetsége, a Ramosoft, az IBM, a DSS Consulting és a REKK. Szintén a teljesség igénye nélkül néhány olyan volt diákunk, akik azóta a gazdasági vagy a tudományos élet vezető pozícióiban dolgoznak Magyarországon vagy az EU-ban, illetve az USA-ban:

Atanaszov Dávid (EPAM vezető üzleti elemző)

Bakos Ariel (Ford Közép- és Kelet-Európai Értékesítő Kft. vezető szakembere) Baranyai Tamás (Ford Közép- és Kelet-Európai Értékesítő Kft. vezető szakembere) Bisztray Marta (MTA-KTI kutatója)

Bognár Fruzsina (Ecosia vezető adatelemző)

Bölcskei Vanda (Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság vezető piacelemzője) Czesznák Zita (Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság vezető szakembere) Eszterle Tibor (Budapest Bank termékmenedzsere)

Farkas Dávid (ELMŰ Hálózati Kft Energia és Szabályozásmenedzsment Osztály vezetője)

Gregor András (UC Louvain - CORE) Habis Helga (jelenlegi tanszékvezetőnk) Hajdú Tamás (MTA-KTI kutatója) Kotek Peter (REKK)

Kreif Noémi (University of York kutatója)

Molnár Gábor (Országos Egészségbiztosítási Pénztár elemzője)
Nadabán János (PGT Healthcare Director of Europe Portfolio Project Management, Svájc)
Németh Éva (Ford Közép- és Kelet-Európai Értékesítő Kft. vezető szakembere) Pálincás Judit
(Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság vezető szakembere) Sárközi Réka (MAVIR Piacfej-
lesztési Osztályának vezetője)
Selei Adrienn (egyetemünk oktatója és a REKK kutatója) Springel Katalin (Georgetown Uni-
versity oktatója)
Szathmáry Borbála (Director of Economics at Competition and Markets Authority - UK)
Szűcs Ferenc (Stockholm University tanára)
Tóth András (E.ON Energiakereskedelmi Kft., Villamos energia és földgáz beszerzési vezető)
Zentai Zoltán (Egis Plc. piacelemzője)

Tanszékünkön két kutatócsoport is működik projekt jellegű rendszerben:

A DEMOGRÁFIA ÉS GAZDASÁG KUTATÓKÖZPONT (ALAPÍTÓJA ÉS VEZETŐJE BERDE ÉVA) ALAPÍTÁSÁT 2015-BEN HAGYTA JÓVÁ AZ EGYETEMI TANÁCS.

A kutatóközpont Berde Éva vezetésével alap- és alkalmazott kutatásokat folytat a demográfiai folyamatok gazdasági kihatását illetően, szem előtt tartva mind a globális tendenciákat, mind a magyarországi sajátosságokat. A népesség öregedése szinte minden európai országban, de a Föld nagyon sok más országában is komoly kihívásokat jelent a gazdasági élet vonatkozásában. A kutatóközpont ezekkel a kihívásokkal foglalkozik mind a mások által írt tanulmányok felhasználásával, mind egyéni modellépítés, valamint számítások és felmérések segítségével. Külön speciális területként vizsgáljuk a piaci feltételek esetleges változását a demográfiai tendenciáknak megfelelően; a gazdasági növekedés demográfiai forrásait; a termékenységi ráta korrigált számítását; továbbá valamennyi olyan újonnan az érdeklődés előterébe került területet, amely kapcsolatban van a gazdasági élet demográfiai vonatkozásaival.

A kutatóközpont céljai közé tartozik az is, hogy a kutatási eredményeket az oktatásba is átültesse szakszeminárium, esetleg választható kurzusok formájában. Ezért munkájába folyamatosan igyekszik bevonni a hallgatókat is.

Rögtön az alapítás után a kutatóközpontnak sikerült megszereznie a PALLAS ATHENE DOMUS ANIMAE Alapítvány szponzorációját, majd ezek után az az EFOP-3.6.2-16-2017-00017 azonosítójú „Fenntartható, intelligens és befogadó regionális és városi modellek” című projekt keretében az Európai Unió, Magyarország és az Európai Szociális Alap társfinanszírozása által biztosított támogatást. Az egyetemi projektben kutatóközpontunk egy alprojektet alkot. A támogatásoknak köszönhetően mindezidáig több mint 25 cikkünk és konferencia előadásunk született, és pillanatnyilag is jó néhány munkánk vár elbírálására.

IPARPOLITIKAI KUTATÓKÖZPONT

A Budapesti Corvinus Egyetem Mikroökonómia Tanszékén, illetve a tanszékhez kötődően az egyetemen belül és kívül Trautmann László vezetésével kialakult egy olyan kutatói kör, amelyik foglalkozik az iparpolitika kialakításának elméleti és gyakorlati összefüggéseivel, bekapcsolódik

a hazai iparpolitikai koncepciók kialakításába és az ezekkel kapcsolatos szakmai kommunikációba. A kutatóközpont egy olyan szervezeti keretet biztosít a résztvevők, és ezen keresztül az egyetem számára, ahol lehetőség nyílik a fenti jellegű kutatások során az együttműködés sinergiáit kihasználva ezeknek a már létező kutatási irányoknak a követésére, és új kutatási irányok meghatározására, kivitelezésére, illetve magyar és nemzetközi kutatási pályázatokban való részvételre. A kutatóközpont alap- és alkalmazott kutatásokat folytat az iparpolitika tervezésében és végrehajtásában, követve a globális tendenciákat és beépítve ezekbe a magyarországi sajátosságokat.